

جذب مخاطب با میراث نمایشی ایران

فضای باز مجموعه تئاترشهر و کاخ موزه گلستان در پانزدهمین جشنواره بین‌المللی نمایش‌های آئینی سنتی، محل برگزاری مجالس تعزیه، نمایش‌های آئینی، بازی‌های نمایشی و پاتوق سنتی کودکان بود.

جام جم آنلاین: فضای باز مجموعه تئاترشهر و کاخ موزه گلستان در پانزدهمین جشنواره بین‌المللی نمایش‌های آئینی سنتی، محل برگزاری مجالس تعزیه، نمایش‌های آئینی، بازی‌های نمایشی و پاتوق سنتی کودکان بود.

این نمایش‌ها که از 24 تیر تا جمعه گذشته در حال اجرا بودند، به شیوه میدانی و در فضای باز اجرا می‌شدند که این خود امری ریشه‌دار است. نمایش‌های سنتی ایرانی در طول تاریخ برای سرگرمی و انتقال برخی مفاهیم و القای مسائل اخلاقی اجرا می‌شده‌اند و برای همین هیچ‌گاه منتظر تماشاگر نمی‌مانده و خود به میان مردم می‌رفته‌اند.

بنابراین در جشنواره آئینی و سنتی نیز چنین هدفی پیگیری می‌شد تا مردم با اصل سنت‌ها و آئین‌ها از طریق دیدن و مشارکت در آئین آشنا شوند؛ شناختی که خود مقدمه دوام و بقای آن خواهد بود. وقتی پدیده‌ای بر حضورش در جامعه اصرار کند، این خود دلالت بر دوام و کارایی آن است.

مجالس شبیه‌خوانی

در بخش مجالس شبیه‌خوانی جشنواره سنتی و آئینی امسال، چند نمونه از آثار متنوع که هنوز هم از جذابیت لازم به لحاظ قصه برخوردار هستند، اجرا شدند. یکی از این آثار، شبیه «آدم و حوا» با شبیه‌گردانی محمد بخشی از قزوین بود که در آن، قصه آشنای فریب خوردن آدم و حوا، و رانده شدن آن دو از بهشت و برادرکشی قابیل و.. روایت شد.

«آزمون سیاوش» با نسخه میرانجم اراکی و با شبیه‌گردانی مهدی دریایی و محمدعلی سیفی از اراک به زندگی سیاوش پسر کیکاوس می‌پرداخت. «امامزاده هارون» از تفرش با شبیه‌گردانی حمیدرضا صابر اجرا شد که در آن به روایت زندگی 3 برادر امام رضا(ع) پرداخته شد. «جرجیس پیغمبر» کاری از احمد عزیزی از تهران بود که در آن زندگی این پیامبر خدا که در قسطنطنیه زندگی می‌کرده، روایت شد.

«جنگ حنیفه با عفریته»، شبیهی درباره محمد حنیفه بود که با لشکری از عفریته‌ها می‌جنگد. این داستان با مسلمان شدن دختری از دیوان ادامه می‌یابد، اما دیوی که قبلاً عاشق دختر بوده، با حربه‌ای آن دختر را به چاه می‌اندازد و ... این شبیه، کار عنایت‌الله قاسمی از تهران بود که از بسیاری جهات بسیار مورد توجه تماشاگران قرار گرفت.

پاتوق سنتی کودکان

کودکان باید از همان سن پایین با میراث فرهنگی خود آشنا شوند. این خود بهترین طریق هویت‌یابی هر آدمی است. باید در آشنا شدن کودکان با نمایش‌های آئینی و سنتی کوشید و حتی از آنان خواست که در این زمینه، تولیدات خلاقه و هنری خود را ارائه کنند. البته این خود مرهون آموزش دیدن از استادان و مربیان کارآموده است. این آشنایی و آموختن ناخواسته زمینه ماندگاری، دوام و بقای سنت‌های ایرانی را ممکن می‌کند.

نکته: باید در آشنا شدن کودکان با نمایش‌های آئینی و سنتی کوشید و حتی از آنان خواست که در این زمینه، تولیدات خلاقه و هنری خود را ارائه کنند. این آشنایی و آموختن، زمینه ماندگاری، دوام و بقای سنت‌های ایرانی را ممکن می‌سازد. نقالی یکی از راه‌های آموختن شیوه بیان درست و رساست که در زمینه صراحت بیان و سخنوری نیز بر کودکان تاثیر مثبت می‌دارد. در بخش پاتوق کودکان جشنواره نمایش‌های آئینی و سنتی، برنامه‌ای اختصاص به نقالی کودکان پیدا کرده بود. در این برنامه نقل گرد آفرید (دانیال نوری مقدم از تهران)، نخستین رزم رستم و اسفندیار (کیانا حیدری از نظرآباد)، هفت‌خوان رستم (آرین شریعتی از تهران)، رستم و اسفندیار (شکیبا ابواخیریان از تهران)، رستم و اکوان دیو (سیاوش صالح‌پور از تهران) و رستم و اشکیوس (محمد مهدی میرزاعلی) اجرا شد. موفقیت این برنامه نشان داد که بهتر است در ترویج این هنر ملی و موثر به تمامی کودکان ایرانی از طریق ارائه برنامه‌های درسی در مدارس کوشید.

در پاتوق کودکان، برنامه خیمه شب‌بازی کودک نوشته و اجرای مونا سربندی در معرض دید عموم و بویژه کودکان قرار گرفت که در آن

مریم افراز بازی دهنده بود، همایون بهمنی در نقش مرشد و نوازنده ضرب ظاهر شد و نوازندگی کمانچه را دامون قاسمی به عهده داشت. همچنین مجالس شبیه‌خوانی کودک شامل مجلس «حربن‌یزید ریاحی» و «مجلس سلیمان نبی» با شبیه‌گردانی احمد عزیزی به صحنه آمد.

همچنین غرفه‌های شهر فرنگ (علی ابوالخیریان)، سفال (کاملیا نوحی)، نقاشی (الهام زمانی)، صورت‌گری (سمیرا انصاری‌خواه)، بازی‌های محلی (حامد زارعان)، عروسک‌های آئینی و محلی (اکرم اصغری)، طراحی و ساخت تن‌پوش (بنفشه بدیعی و سلما محسنی اردهال) و طراحی لباس (افسانه زمانی) برای رضایت خاطر کودکان و خانواده‌ها و آشنایی آنان با نمایش‌های سنتی برقرار شده بود.

بازی‌های نمایشی

در تمام شهرها و روستاهای ایران هنوز هم بازی‌ها و آئین‌های نمایشی، جلوه کاربردی خود را حفظ کرده‌اند. البته این سنت‌های نمایشی باید هر چه زودتر با کمک گرفتن از تکنولوژی موجود ثبت و ضبط شوند، چرا که در دنیای سرعت و هجمه فرهنگی، هر آن احتمال از بین رفتن این سنت‌ها و جلوه‌های نمایشی وجود دارد.

باید فرهنگ شفاهی و نمایشی ما به بهترین نحو نگهداری شود چرا که همین سنت‌ها در آینده حضور پررنگ خود را برای ثبات بخشیدن به انسان ایرانی اثبات خواهند کرد. مطمئناً برگزاری جشنواره هم برای پر کردن آمار و ارقام نیست و این خود بهانه‌ای است برای یادآوری این نکته اساسی که باید هر چه بیشتر در ترویج و نگهداری این سنت‌ها اقدام موثر و ملی انجام شود. باید عزممان را جزم کنیم تا روسفید و سرافراز بیرون بیایم.

با یک مرور سردستی بر آئین‌ها و نمایش‌های سنتی اجرا شده در جشنواره امسال، باید تاکید کرد با وجود رسانه‌های دیداری و شنیداری فراگیر در این زمانه، این میراث فرهنگی گهربار هنوز توانایی جذب مخاطب را دارد و چه بهتر است از قالب یک جشنواره دوسالانه بیرون آمده و مورد حمایت بیشتر قرار بگیرد.

رضا آشفته / جام‌جم